

Widsemes-Schweizija,
Sigulda, Curaida, Krimulda
un
wadons

pa „Widsemes-Schweiziju“, lihds ar karti, kur
uñihmetas vijas eewehrojamas weetas, bran-
zami zeli un kahju zelini.

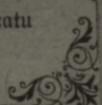
Gastahdijis

D. Vihtutž's.

Rigâ 1897.

Apgahdata un dabujama P. Behrsina grahmatu
pahrdotarvā Suworowa eelā № 22.

Siguldas Schweižermahja.

(pee Siguldas bašnīžas).

Istabas preeksch atzelotajeem, — ari uſ ilgatu laiku.
Silti un aufsti ehdeeni katrā laikā.

Schnabji iſ wairakam destilaturam.

Alus iſ flavenakeem bruhscheem, ka ari selters un
limonade no Wöhrmana dahrſa, Riga.

Zenās lehtakas kā apkahrtne.

Sirgu vasts

preeksch zelotajeem tuvu un tahuſ daschadōs aijuhgōs,
par noteiktam zenam.

Apkolidams god. publifai laipnu un uſtizigu
apkaloſchani, ſihmejos

Ar augſteenishanu

A. Abſing.

Turaidas Schweižermahja

(Baſnīžas frogs).

Tā, kā manas meeſu telpas zaur pahrbuhwi,
paplaſchinatas un uſlabotas, pеefolu zeenitai publifai,
kura Widſemes-Schweiziju apzeemo, chrtas istabas
ar labam gultam, labus ehdeenus pa
mehrenam zenam — Wolſſchmidia schnabjuſ
— Intſchkalna alu.

Laipna un uſmaniga apkaloſchana.

Aug. Kumpeters.

Herre Scholasorung Dublette
für Esthland.

L-
91
172 Widemes-Schweizija,

Sigulda, Curaida, Krimulda

un

wadons

pa „Widemes-Schweiziju“, lihds ar karti kur
ussihmetas wifas eewehrojamas meetas, brau-
zami zeli un kahju zelini.

Sastahdijis

J. Vihterpuh's.

Rigâ 1897.

Apgahdata un dabujama P. Behrsiaa grahmatu pahdotava
Sunvoroma eelâ № 22.

L-1
B-1

Latv. PSR Valsts bibliotēka

66—5767

0309106128

3 l.

СЛОВА

Дозволено цензором: — Рига, 5-го апреля 1897 г.

1897 aprīlē

Drukata G. Landsberga drukatavā, Jelgavā, Lielajā eelā Nr. 20.

11. p. 288) līdzīgi vērojot un iebūvējot I.
Widemes-Schweizija.

Par „Widemes-Schweiziju“ nosauz Siguldu, Turaidu un Rīmūldu lihds ar winu apkaimi. Te dabas-mahmulina, ar ūveischi dwigū roku, šcho apvidu apbalwojuši ūwām balwām. Te Gauja, vēž ūwa, apmehrām 200 werstes gara zelojuma, zaur wairak, kā 300 pehdas vahr juhras-spoguli stahwoſchu augstu lihdsenumu, lihtschu-lotschu zaur-lauſdamās, paſneids daschadus jaufus, jo eewehrojamus dabas un ari no zilneku rokam darinatus ūtatus. Te zelotaja, apmekletaja azis un prahthus ūaſtin-ſaifa, 3 lihds 4 ūmits pehdu dſikas grāwas, apaugusčas, ar daschadeem ūmuidreem lapu-kokeem un kruhmeem. Te atrodās no ūenlaikeem paſih-stama Gutmana- Welna- un Petera ala. Te redsami wairak ūmitu pehdas augstee eeschi un flintis. Te atrodas wezo ūentſchu ūirſaiſchu mahjoklu ūeeminelli „pilskalni“. Te stahw ūusgrunusčhee un daschi pawišam ūakritusčhee, widus-laikos, no atmeneem un ūegeleem zelte brūnīneku pils muhri un torai. Te burbulo un tschalo, iſ grāwan un dſikām ūifam ūiswerdosčhee strautini un upites. Te redsamas jaunakos laikos zeltas prahwas ehkas: pilis, weesnizas, waſarnizas un pawiljoni. Te zelotaju-apmekletaju wada, zaur ūalneem un grāwan, lihtschu-lotschu, glihti eetaisiti ūahju zelini, drihs 3 lihds 4 ūmits ūakahpeenus lejup grāwan, drihs atkal tāpat augſchup ūalnā. Te dabas ūeedoni ūoga un ūeed ūimteem ūagſtigalas, weena pahraſ ūahr otru. Tadehļ ſcho jauko, muhſu Tehwijas apvidu, waſarās, apzeemo, neween paſchi Widemes ūeinhīneki, no pilſehtam un ūaukeem, bef te eero-das ari ūeemini, pat no attahlaſām Kreevijas malam.

1860. gadā, ari muļķu nelaika Trona mantineeks Nikolajs Alekšandrovitsch un diži gadus mehlak (1862. g. 11. un 12. jūlijā) Vīna augstee Wezaki Keisars Alekšanders II. līħds ar savu augsto laulato draudseni, Keisareeni Mariju Feodorownu, te diži deenas ištorejās. Tāpat ari 1894. gadā Leelknāss Vladimirs Alekšandrovitsch te ļejeni ar savu apzeentojumu aplaimoja.

Schis, tik bagatigi no dabas apbalvotais Widsemes apwidus, tagad, kā ari preeksh gadu-ſimteneem, peeder pee trim draudsem: pee Siguldas, Duraidas un Krimuldas.

Cepasihjimees, zeen. laſitaji, paprekeš ar Gaujas kreisā pušē atrodoschos „Widsemes-Schweizijas“ daļu Siguldu.

1. Sigulda,

čenak un tagad. (Stat. karti Sigulda.)

Preeksh kahdeem 1000 gadeem, muļķu dſimtenes Widsemes reetuma puši, pee kuras ari „Widsemes-Schweizija“ pеeskaitama, apdīhwoja Līhbu tauta. Wineem paſcheem bija ūsi waldineeki, wirſaiſchi, kas dīhwoja ūvās pilis un waldija, kā karali, par ūwas tautas laudim.

Trīhspadzmita gadu-ſimtena fahkumā, tagadejai Duraidas pilsmuižhai pretim, otrpus Gaujas, wehl ſtahveja Līhbu wirſaiſcha Dabrela pils Sateſele, kuras gruntsweeta tagad top nosaukta par „Līhbu-ſkanſti“ jeb „Līhbu kalnīnu“ un atrodās „Wehja-gramas“ malā, aiz tagadejas Siguldas draudzes ſkolas. Te pat turumā ari Petera-ala atrodama. (Stat. kartē Sateſele.)

1206. gadā, kahdus gadus agraf, uſ Baltiju atmahfuſhee Reetuma-Eiropas kristītie, ſcho wirſaiſcha pili gribēja ar waru eenemt, bei ſchoreiſ teem bija bes kahdeem panah-

kumeem jaeet projam. Pils bija stipri apzeetinata un Sateſeleschi turejās waronigi pretim Drihs ween pehz ſcho uſbruzeju aiftrenkſhanas, ſchini nowadā eeradās preesteris Daniels, kas ſawu garidsneeka uſdewumu strahdaja ar labām ſekmem.*)

Kad eenahzeji, bruneneeki un bihſkabi, pehz dascheem ſihweem ſtrihdineem, paſchi ſawu ſtarpa tā iſlihga, ka Gaujas freifā puſē gulofſhee, no wineem eenemtee ſemes nowadi, paleef bruneneeku ordenim (ſabeedribai) un Gaujas labā puſē atrodoſhee nowadi bihſkapeem, tad ordena-meiftara (preefſch-neeka) Weno laikā, 1207, gadā, bruneneeki, eefahka, netahf no Sateſeles uſ reetuma-puſi, zelt ſipru akmena pili, ko par „Siguldu“ (Segewald jeb Sigewolden) noſauza.

Sateſeles wirſaitis Dabrels, ka rāhdas, ſchini laikā bij tapiſ uſtizams beedrs kristiteem eenahzejeem, jo 1210. gadā, tas lihds ar ſawu otrpus Gaujas kaimiu, ſubefeles wirſaiti Kaipi, kas jau agrak bij kristigu tiziſu peenehmis, kopā ar Wahzeescheem karoja un zihnijs, pret uſbruzejeem Igauneeem.**)

Kad Sateſeles wirſaitis Dabrels, 1211. gadā, mehri nomira, tad Sateſeles eemihtneeki, Lihbi, atrita no eenahzejeem, bet pehdejee 1212. gadā, pehz aſinaineem zihniemeem beidsot Lihbus uſwahreja un Sateſeli galigi iſpostija.

Ordena meifters, Nolkoin fon Wintensteins, 1224. gadā pabeidſa Siguldas vils buhwī un Modenas bihſkabs Wilums, te kahdu laizinu uſture damees dibinaja Siguldas baſnizu un draudſi.***)

*) Stat. Latv. Indriks kronikā 23. lop. puſē

**) Stat. Latv. Indriks kronikā 49. lop. puſē

***) Pehz R. fon Loewis of Menar un Dr. J. Bienemann „Die Burgen der livl. Schweiz.“

Sigulda bija pirmā pils, ko ordena brahlī, bruneneeki, ahrpus Rīgas Widsemē užzehla. 1234. gadā te dzīhwoja magistrs Albarts fon Segewoldens. Pehz wina te usturejās semes marshali, kas ordena-brohlus ari karā wadija.

1562. gadā Sigulda nahža sem Polu valdibas. 1601. gadā to eenehma Dahni, bet drihs krita atkal Polu rokās. Pehz Rīgas eenenšanas Sweedri eenehma ari Siguldu. Schinis Polu, Dahau un Sweedru-karōs Sigulda daudz asins isleeshanas un behdigus laikus peedzīhwojuše. Bes tam, wehl karā pret Jahni Breezmigo, ta bija daudz zeetuse. 1613. gadā, Siguldas bāsniza bij gandrihs pavīsam sakrituše un draudse atradās bes sawa ihpaſčha draudses mahzitaja. № 80, pee pils peederigām mahjam, tik puſe bij apdzīhwotas un ahrpus pils atrodoschā meestinā tik usturejās wehl 5 dzimtes. 1623. gadā bij Siguldas draudse ar Turaidas un Krimuldas draudzem ūweenota. 1630. gadā Siguldas Behrtuļa bāsnizai bij ūweenoti ari Allaschi un Wangaschi. № 1711. līhdī 1718. gadam Siguldas draudse bij atkal ūweenota ar Krimuldas draudzi.

1556. gadā Siguldas pilsmuišcha wehl peedereja pehdejam ordena meisterim, semes marshalam, Georgam fon Brabek. Polu valdibas laikā Sigulda bij krona ihpaſčums, jo Polu karalis Stefans, dalu no ſchihs pilsmuišcas semes, ar nosaukumu „Kunak“ dahrvinaja kahdam Georgam Lauw un karalis Sigismunds III. to apstiprinaja wina dehleem, Nikolajam un Ioanam Lauw. Pehdejais, pehz brahla nahwes ſcho muišhu pahrdewa leitenantam Ioanam Nandelstedt. Wehlakos gados Siguldas pilsmuišcha bij atkal pahrgahjuše atkal krona ihpaſčumā, jo Sweedri karalis Gustafs Adolfs 1625. gadā to dahrvinaja graſam Gabrielam Oſſenſtjerni. Ta pehznahkami ſcho ihpaſčumu tikai dabuja paturet līhdī semes reguleſchanai, tad tas pahrgahja atkal krona ihpaſčumā.

1737. gadā, Kreenu keisareene Anna, Siguldu dahwinaja generalfeldmarschalam grafam Lach. Grafa manti-neeki 1761. gadā šo pilsmuischu pahrdewa grafenei Browne, dsim. Lach. Wehlak to nantoja slepenpadomneeks un wirszeremoniju meistars grāfs Aleksanders Borte.^{*)}

Pehdeja mantineeki 1868. gadā, tā weenojās, ka wina mahša, grafene Borch, apprezeta knaseene Kropotkin, lihds ar ūmu mahti, grafeeni Borch, dsim. Laval, Siguldas pilsmuischu fanehma par kopigu ihpaschumi.

Tagadeja Siguldas pilsmuischas ihpaschneeze, knaseene Kropotkin, dsim. grafeene Borch šo muischu ir pazehluse zehlaku, ihpaschi žaur to, ka ta preeksh kahdeem gadeem lika prahwu dīshwojamu ehku (pili) uſzelt.

Tagad zeen. laſitaji eesim pahri Gaujai un eepasihſi-mees ar Gaujas labā puſē atrodoſchas „Widſemes-Schweiziju“ Turaidu un Krimuldu.

2. Turaida

Kad XII. gadu-simtenea beigumā, pirma, uſ Baltiju atnahkuſcha preester Meinharda beedrs Dihtrikis (Teodoriks) Turaidas nowadā kristigu tizibu eefahka iludinat, tad Gaujas labā puſē, eepretim Sateſelei, atradās diwas Lihbu wirsaiſcha Kaupa pilis. „Leela-pils“ (Toreida=Turaida) tagadeja Kahrka-kalnā, netahļ no tagadejas Turaidas pilsmuischas un „Masa-pils“ Kubefele, waj nu tai weetā, kur tagadeja Krimuldas Mahzitaja-muischa waj ari „Pilskalnā“ (Suworowa kalnā) netahļ no Krimuldas Grawas-Saku mahjam, Wilmeses upites labā puſē.

^{*)} Pehž „Beiträge zur Geschichte der Rittergüter Livlands II. Theil.“

XIII. gadu-simtena sahkumā, jaunā ū Šākūnā uſ Baltiju atnahkuſchēe Rētuma-Giropeeschi apnehmās Sateselas un Turaidas Lihbus pēſpeest ar waru, peenemt kriſtigu tizibu. 1206. gadā*) tee nahza no Rīgas ar leelu kara-ſpehku uſ ſcheem mineteem nowadeem. Pee uſbrauzejeem peedalijās, pat kā kara-wadons, jaunā agrak kriſtigu tizibu peenehmuschais un ari Romā, pee Bahwesta bijuschais Turaidas Lihbu wirsaitis Kaupis. Schis ar weenu uſbrauzeju pulku, no Sateselas puſes nahza pahr Gauju uſ ſarvu ūubefelles pili, wehledamees, ja ne zitadi, tad ar waru un aſins iſleefchanu ſarvus tauteefchus pēſpeest, peenemt kriſtigu tizibu. Bet kād nu ſhee ne uſ kāhdū vihſi nepadewās, tad beidhot vihſh pawehleja, pats ſcho ſarvu pili iſpostit un nodedsinat lihds pamateem.

Sateselas Lihbi uſbrazejus aifdsina (Stat. Sigulda) un „Turaida“ (Leelo pili) ari wehl toreijs palika ne-iſpostita, tadehļ, ka tur bija ūapulzejuſchées, kriſtigu tizibu peenehmuschēe ſemes-ſentschi Lihbi, glahbamees pret uſbrauzejeem paganeem.

„Turaidas“ un „Ūubefelles“ wirsaitis Kaupis, no ta laika, kopsč tas bij kriſtigu tizibu peenehmis, dſihwoja un uſturejās kriſtito eenahzeju vidū, gan kā kara-wadons, pret ſarveem tautas-brahleem, gan ari kā ſpehzigs karotajs, pret zitām paganu tautam. 1211. gadā, atbrauza pa Gauju uſ augſchu, leels pulks Igaunu un Šahmſaleefchu ar kāhdām 300 laiwan un no ſeemeſeem pa ſauſu ſemi leels pulks jahtneeku un apſehda wirsaitcha Kaupa „Leelo pili“ (Turaudu) Kriſtitee Turaidas Lihbi nu atradās leelās breesmās. Winpus Gaujas dſihwodamee brūnīneeki (Sigulda) dſirdedami un redſedami, ka

*) Stat. Latv. Indriķa Ķoniķa 23. lap. puſe.

winu kristitee kaimini briesmās, steigshus suhtija wehsti us Rigu pehz palihdsibas. Ridseeneeli steidsas palihgā, sałahwa usbruzejus Igaunus, ta ka tee ūwas laivas atstahdami, iſklihda pa mescheem un leels pulks no teem aisgahja pawīsam bojā.*)

Ta tab ari wehl schoreis Kaupa „Leela pils“ (Turaida) palika ne-isposta, bet gadu wehlak (1212. gadā) tai atkal usbruķa leels pulks Latgaleschu (Latveeschu), kas ar kristiteem Turaidas Lihbeem ūmetuſchees us weenu roku, wiſus eenahzejus, is ſcha nowada gribēja projam aisdſiht. Winu kristigais wirſaitis Kaupis gan wehl raudſija ūwas tauteeshus peerunat, nebeedrotees ar usbruzejeent paganeem, bet welti — usbruzeji apſehda pili un winas eemihtneeki, kristitee Lihbi ar ſcheem ſabeedrojuſchees, draudeja wiſus eenahzejus nokaut, ja tee ne-eeschot ar labu projam no winu nowadeem. Scho taħdu Turaideeschu ūdumposčhanos, Leelwahrdes bruaeneeks Daniels, dabujis ūnat, steidsas wajateem tautas un ūzibasbrahleem palihgā. Redſedami, ka wirſaiſcha Kaupa pils nu pahrwehrtusees par dumpeneeku patverſmi, to lika nodeđsinat lihds pamateem. Tanī paſčā gadā ūka ari Sateſele galigi isposta. (Skat. Sigulda).

Ta tab abas wirſaiſcha Kaupa pilis „Kubesele“ un „Turaida“, ihsā ūlaikā, weena pehz otras ūka nodeđsinatas un kahdus gadus wehlak, 1217. gadā, ari pats wirſaitis Kaupis, ūka pret Igaunem ar ſchkehpū ūdurits. Wina lihki kristitee paglabaja Kubeseles (Krimuldas) baſnizā.**) (Skat. Krimulda).

*) Teek ūtahstiis, ta ſha gada-ſuntera ūtindesmitos gados, esot 2 no ſchihm Igaun ūlaiwan, Gauja iſ ſehras iſkalojuſe pee Turaidas. Bijis teefcham wezu ūlaiwu darbs un mudulis.

**) Skat. Latv. Indriķa kronikā 87. lap. puši.

Pehž Turaidas pils nodedsinaschanas te atnahza Razenburgas bīhīkabs Wihlips,^{*)} kas 1214. gadā, netahī no nodedsinatas Raupa „Leelas pils“ eesahka no keegeleem un akmeneem uszelt jaunu pili, ko nosauza par „Fridlandu“. Wehlak šho jaunu usbuhweto pili, pehž agrakas fentschū pils wahrda ari nosauza par „Turaidu“, kuras pušagruwūšchee muhri un keegelu tornis wehl tagad redsami. No šči laika Turaidas pils (Fredlanda) palika arveen bīhīkabu peederums.

Turaidas pils un wijs ščis nowads, sawā laikā ir peedīhīwojis dauds karus un aīns iſleefchanas. Ihpaschi XIII. gadu-simtēna beigās, tanis karos starp bruneneekem un leelbīhīkabeem.

1297. gadā, ordena meisters Bruno, leelbīhīkabu Joānu III. te sawangoja un aīssuhtija uj Wilandu zeetumā Pehž tam, atkal 1298. gadā, Ridseneeki, ar ordena pretineekem Leischeem, Turaidu aplenza un kara-wadons Bruno, pēc Lehdurgas laudamees, pasaudeja lauju un ūnu dīshwibū. Pehž ūcha kara, tik wehl leelbīhīkaba Silweistra Stodewetschera laikā, Turaidas wahrds atkal top minets.

Pehž bruneneeku un bīhīkabu zīhnīneem, 1479. gadā, Turaidu eenehma ordena-meisters Berents fon Borch un 6 gadus wehlak, wina pehznahzejs, Joans Freitags fon Loringhovens, to atkal aldewa leelbīhīkabam Hildebrandtam. Wehnahza daschi aīnaini kari pahr Turaidu un winas nowadu, bet ta palika lihds ordena galigai išnihīschanai, leelbīhīkabu peederums.

Kā rahdās, tad galvenā Turaidas draudses basniza ir bijuše Lehdurgā (Ledegeire), jo Modenas bīhīkabs Wilums te spredikojis. 1613. gadā Turaidas koka basnīzina bija pavīsam

^{*)} Stat. K. fon Loenis of Menar un Dr. F. Bienemann „Die Burgen der lsl. Schweiz“.

ſakrituſe, tadehl Turaida pee Lehdurgas peedalita. 1667.
gadā, Turaidā wehl nebijs ſawas ihpafchhas baſnizas.

1571. gadā Polu karalis Sigismunds Augusts, Turaidu dahninaja Jurjewas (Tehrbatas) pahrvaldneekam Clerdant Kruse, kas to lihds Polu maldibas iſbeigſchanos par ſawu ihpafchumu peepatureja.* Sweedru karalis Gustafs Adolfs, Turaidu atdewa Nils' am Stjernſfeld' am un no ſcha 1635. gadā to mantoja Klaus Stjernſfeld's. Tas 1652. gadā, Turaidu pahrdewa, ſemes teesneſim G. W. fon Budberg' am un ſemes-teefas preefehdetajam Peterim Stein, abeem kopīt. Scho pahrdewunu ari karaleene Kristina apſtiprinaja. Pirzeji wehlač paſchi tā weenojās, ka Budberg's patureja Turaidu ar Inzeemu un Steins, Widrischus, Barauſku un Steeni.

No landrata fon Budberg'a, Turaidu mantoja wina dehls, G. W. Budberg's un tas to atſtahja aifal ſawam dehlam, Otto fon Budberg' am. 1813. gadā, barons M. Budberg's to eekhlaja, ihſtenam kambarkungam baronam G. W. Budberg' am, kas tad 1818. gadā Turaidu pahrdewa walsis kontroleerim, ſlepenpadomneekam, baronam B. Kampenhausen' am, kuras familijas ihpafchums ta wehl ſchodeen ir.

3. Krimulda

ſenak un tagad. (Skat. kariē: Krimulda).

Kad Turaidas Lihbu wirſaifcha, Kaupa, maſa pils, „Kubesele“, 1206. gadā tika iſpoſtitā, (Skat. Turaida) tad tanī paſchā gadā preesteris Alobrants, netahļ no ſchihs nedēſinatas pils (Kubeseles) lika uſzelt baſnizu, ko par Kub-

*) Pehz „Beiträge zur Geschichte der Rittergüter Livlands II Theil.“

seles (wehlak Krimuldas) basnizu nošauza *). Schinī basnizā 1217. gadā tika ūjujā kritischa virsaīšcha Kaupa ūjusi paglabati. (Skat. Turaiba). Schi draudse un basniza jau 1210. gadā teek mineta.

1255. gadā leelbiskabs Alberts II. ſcho pili lizis uſzelt un 1318. gadā par winu daſhas ſinas uſſihmetas. Wina palika Rīgas biſkabu peederums lihds 1566. gadam **).

Polu waldbas laikā, 1592. gadā, Krimulda peedereja walſts padomneekam Bortramam Holgschneram. Sweedri ſcho pili eenehma 1601. gadā, bet tanī paſchā gadā ta nahža atkal ſem Polu waldbas. Kad 1621. gadā Sweedri Rīgu eenehma, tad 1625. gadā karalis Gustafs Adolfs Krimuldu dāhwinaja walſts padomneekam, admirālim G. B. Oſenſtjern'am, bet ſemes reguleſchanas laikā ta minam atkal tika atnemta. Pehz Rīſtates meera lihguma, wina dehla-dehls to atkal eemantoja par ſawu ihpafchumu. Behdejais ſcho ſawu peederumu 1726. gadā eekihlaja R. fon Helmerfen'am. No ſha laika Krimuldas pils-muiſcha palika ſchihs dſimtes ihpafchums lihds 1817. gadam***). Schinī gadā Krimuldas pils-muiſchu noſirka generalleitenants, bruneneeks, knaſs Joans Liwens. 1848. gadā to manioja wina weenigais dehls, londmarſchals, Peterburgas mahžibas apgabala kurators, wehlakais Keisara nama wirſzeremoniju meifters, knaſs Paul Liwens (Lieven). Pehz wina nahwes ſchi muſcha peeder wina mantineekeem behrneem.

Kurā laikā wezā Krimuldas pils bojā gahjuſi, nam iħſti ſinams, bet XVII. gadu-ſimtena beigās ta jau bija ijj-

*) Skat. Latv. Indriķa kronikā 25 lap. puſē.

**) Skat. R. von Loewis of Menar un Dr. F. Bienemann „Die Burgen der livl. Schweiz.“

***) Pehz „Beiträge zur Geschichte der Rittergüter Livlands,“ II. Theil.

postita un sagruwuse. Bes tam šhos wezos muhru drupus žilweku rokas leelā mehrā postijusčas, akmenus preešč jau-nām ehkam isleetodami. Pehdejee Krimuldas dšimtihpasč-neeški šho wezo widus laiku peeminelli (wezos pils muheus) gan ir mehginajušči, zaur peekopſchanu, no ahtras išnihk-ſhanas glahbt, bet „wifs wezs jau sagruhst“ tā ari ſhee, preešč wairak gadu-ſimteneem zeltee muhri ar katu gadu un deenu, tuvojas ſawai galigai išnihkſchanai.

Krimuldas (Kubefelis) baſniza 1906. gadā buhs pilni 700 gadus weza. Par šho baſnizu loti maš ſinas rakſtōs atrodamas. Tik to lafam ka 1613. gadā baſnizas jumts bijis ſakritis un draudse bijuši bes ſawa ihpasčha mahzitaja.

Sihkakas ſinas un aprakſtus par Krimuldu un winas apkaimi ſtatees „Wadons pa Widsemes Schweiziju.“

Bādons pa Bādemes-Schweiziju.

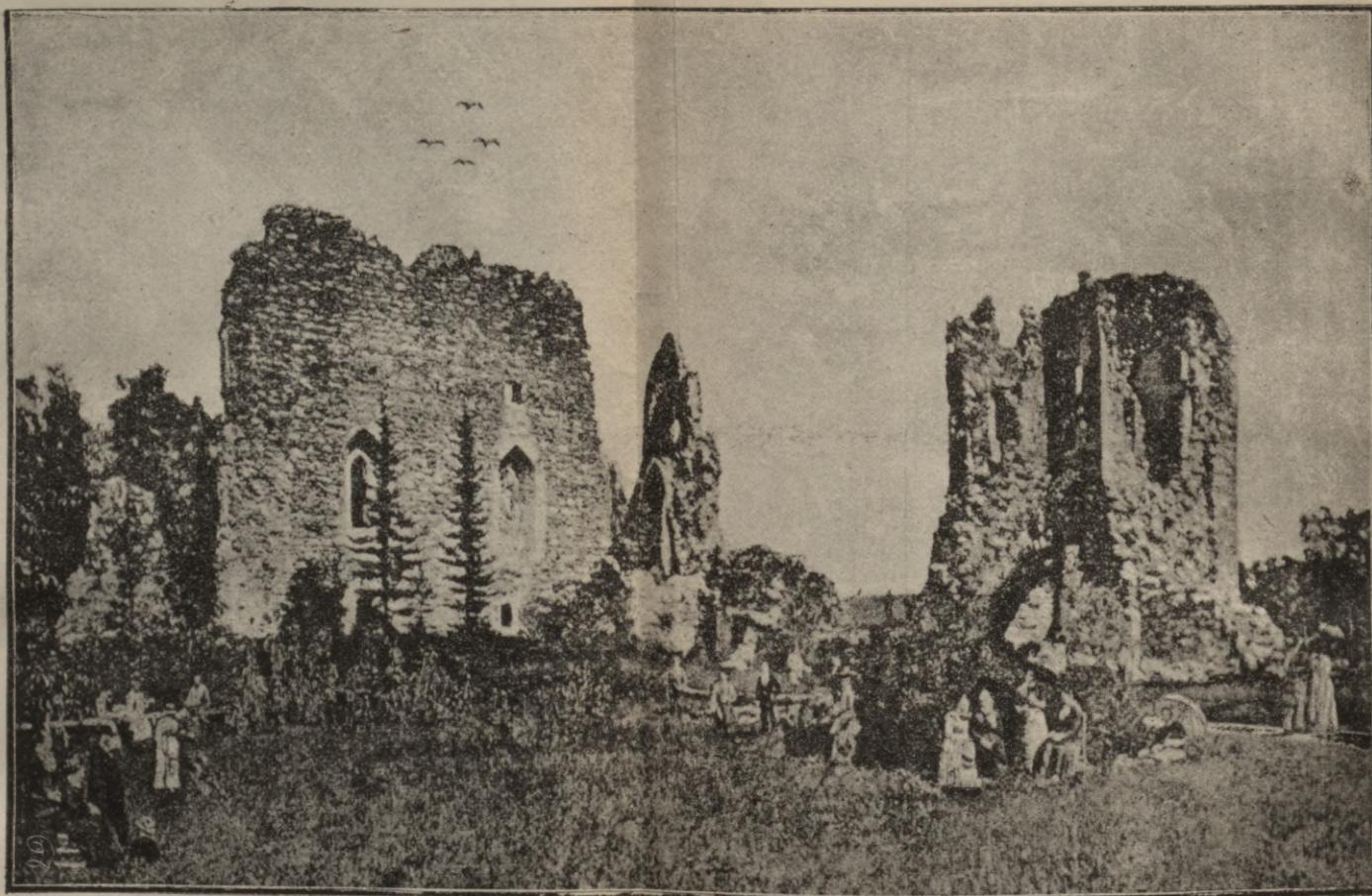
1. No Rīgas uſ Siguldu.

Sigulda atrodas 50 werstes no Rīgas. 46 werstes uſ tureeni pa dſeſszelu brauzot maſ ween ſo dabon redſet no dabaſ-jaukumeem. 10. werſte no Rīgas brauzam Zuglaſ upei pahri, tur tad eeraugam pa labo, deesgan prahvo Zuglaſ un pa kreifo, Kihſchu-eſaru un taħlač pa labo, Ba-loſchu muſchu un pa kreifo, Ahdaſchu pili jeb Belu muſchu un tad 20 werstes taħlač, Ropaiſchu dſeſszela stanzijs. Tepat atrodas iſbijuſe Ropaiſchu ſirgu-paſta stanzijs. Schin's telpas tagad eeveerota maſgadigo noſeedsneeku kolonijs.

Lihds Intſchukalna stanzijs ir no Rīgas 38 werstes. Wiſ ſchiſ apgabals no Zuglaſ lihds Intſchukalnam un wehl fahdas 8 werstes uſ preekſchu dabaſ-jaukumi ſind loti naba-dſigs. Reti ween kur eeraugam, ſtarp ſarkandſeltainā ſmilti gaufi augdamām preedem, taħdu maſu tihrumini waj plauwinu. 8 werstes no Intſchukalna stanzijs nonahkam Lorupes grawa. (Skat. karte № 1.) Te wiſpirms Lorupitei jeb tā noſauktai „truhbai“ pahri brauzot un uſ leju ſtatoties, gan daſcham, taħdu ſkatu neapraduſcham, fahls azis ſchibet un galwa reibt, bet pehz pahra azumirkleem jau eſam ſchaj weetai pahri un brauzam augſchup uſ Siguldu. Te nu tuhlin pa kreifo, peekalnā, ſtarp behrſu kokeem eeraugam maſo Lorupes (Kronenberg) muſchinu, aif taħs, Rīga-Pleſkawas ſchofejas malā. Starpas frogu un taħlaču taħdu eħku ar ſtruſu torniti. Ta ir Rīgas Bajen funga maſarnija. Lorupes muſchinai tik ir 1½ arklia ſemes wehrtiha, bet wiña top jau 1546. gada wezoz rafktoſ peemineta. Doreiſejais Beħsu ordema meiſters Brigenejs to dahninajis fahdam Wilerhausenam, pehz kura wahrda ſchi muſchele tiluſe ari

par Wilerhausen muishinu nosaukta. Schi muishina bijuse
sāvā laikā wairak ihpaschneelu rotās, bet no 1880. gāda
nu wina peeder kolegu padomneezei Alidei Bore (Boret)
dīsim. von Baeckmann.

Tahlik, pa dīsī iſrakto kālakāmēru grāmu kālnā brauzot un pa kreiso Lejas-, pa labo Kālna-Beetes atstāhjot, brauzam pahri Rīgas-Pleskawas ūhoſejai, (Skat. bildi № 2) kur tad tuhlik pa kreiso eeraugam, māsu, ar ūmūdīrem behrseem apauguschi „Rīgas kālniāu“. No ūcha kālniāa preeksī gadeem 50 wehl wōrejuſchi Rīgas tornus redset. Tagad, kur tā nosauktee „Rāutšu ūli“ uſauguschi leelaki, newar wairs redset mineto tornu. Tahlik brauzot pa kreiso paleet Siguldas „Rātischi“. Ais teem mums atklahjas plāſčs, jaunks ūkts us wakareem, us Gauju, kur ta lihtšu=lotšu tezedama, ūcho apgabalu puſčko jaukeem ūkateem. ~~zībi zībi~~
Viſu plāſčakais ūkts us Gauju un winas lihtscheem, wairak werſtu tālkumā us augšchi un leju, ir netahk no Lorupe muishas, tai weetā, ko par „Reiſara krehſlu“ nosauz un kur 1862. gāda, muhſu nelaika Semes Tehws, Reiſars Alekſanders II. Sigulda zeemodamees ari ūcho weetu apskatijs. (Skat. karte Reiſara krehſls.) Netahk ais „Rātischem“ pa kreiso ir Beck un Reiſslera fungu waſarnizas un wehl kāhdu zeturtdalu werſtes tāliku, atkal pa kreiso „Kempits“, kur tagad wehſtulu pastē un telegraſa ūtanžija eemeetota. Wehl druzzin us preeksī Hoppes funga trihs waſarnizas, kur weenā no tāhm ari „pensija“ eerihkota. Pa labo, no ūchejeenes, ais līhdſeneem laukeem, paprahwa, ūkla diwstahwu ehka. Ta ir bode un maiſniza, Rīgas-Pleskawas ūhoſejas malā un turpat netahk us auſtrumu puſi, redsams „Gahles-frogs“, kura wahrds mums atgaħdina, agrako ūchejeenes „Gahles“ muishu, kas gan ari tik $1\frac{3}{4}$ arkla ūmes wehrtibas, bet jau no 1625. gāda top peemineta. Tas laikā wina

Siguldas pils drupas.

peederejuſe kahdam Gahlenam, no ka ta ari laikam dabujuſe ſawu noſaukumu. Tagad ſchi muischele peeder Siguldas pils-muischias ihpachneekam un ſaveenota ar Siguldas pils-muischu un pagastu. Un nu jau eſam Siguldas dſelſszela ſtanžija. Brahma ehka, ehrteem leeveneem, kur waſaras laika zelotaji, atbraukuschi, war atſpiridſinatees, eebaudidami Rigaſ alu un wiſpahri eeſlavetus ſchejeenes vihradſiaus: Kommorgenwieder.

2. Sigulda.

No Siguldas dzelsszela stanžijas lihds Siguldas pils-muischais buhs apmehram weena werste. No stanžijas taišni uſ „hoteli“ (Hotel Segewold) (Skat. kartē № 3) wed zelkis uſ Hapses wasarnizam un uſ wehstulu pastu un (№ 4) uſ bodi, maišnizu un apteeki. Pa labo, meschina malā (№ 5) ir weeteja ūchandarma un uradnika dīshwollis. Hotelis (wees-niza) zelta no plehsteem akmeņiem, prahwa ehka, telpas ehtas. Pirma no Siguldas pils ehkam ir Siguldas weesniza. Schai weetai ir dauds nosaukumu: Siguldas muischas-frogs, Bas-nizas-frogs, Zelgawas-frogs, weesniza, sirgu-pasta stanžija. Nu — nekas — mihlam behrnam jau allasčh wairak nosaukumu. Sirgu-pasta stanžija te teescham ari atrodas — frogs un weesniza ari — mahjas-tehms mihligs, apkalpošchana laipna, bet telpas gan waretu buht ehtakas.

Bet nu, zeen. „*Widsemes Schweizijas*“ apzeemotaji, lai ari mums nenotiku tapat, ka tas dascheem notizis, proteet; wiſu ſcho jauko apvīdu apskatijuſchi, apbrihnojuſchi, mahjās pahriahkot tik wehl eedomā, ka paſchu pirmo un wezako ſchi apgabala weetu naw ne redſejuschi, ne ari dſirdejuſchi par minu ko ſtahſtam. Ta weeta ir wezo ſemes ſentchu virſaiſchu pils weeta „*Sateſele*“, kas jau kopſch 1212. gada iſpo-

stita, (Skat. Widsemes Schweižija, Sigulda) bet minas grunts
 weeta wehl schodeen redsama. Tadehk pirms us wezo bru-
 neneku pili un Gaujas lihtscheem zelojam, lai ismanam
 apluhkot scho wezo fentschu mahjokla peeminekli „Lihbu-šansti“
 Greesījmees no weesnizas (bašnīzkroga) us deenwidus rihtem,
 pa Nurmīschu muischas leelselu un tad pa kreiso ar № 7.
 apšīhmeto zelu. Pa labo tur ir kahdas muischas kalpu-mah-
 jas un tahlak, tapat pa labo, Siguldas draudses skola, no
 kureenes pa kreiso wed zelsch us Siguldas draudses kapfehtu.
 Mums jaeet draudses skolai garam us tuvinām, tā nošauktām,
 Pišchu mahjam un te nu ari, ir muhsu zela gals. Kahdu
 no mahjas kaudim fastapušchi, luhgsim, lai mums parahda
 zeliku, kur waram nokluht us „Lihbu-šansti“. Te nonahku-
 schi, atrodam diwu grāwu stuhi, kahdas 25 vēhdas augstu
 usmēstu walni. Schis walnis sawā laikā aissargaja „Sateseli“
 no lihdsenuma pušes. Walna widū redsam mašu eedobjumu,
 kas rahda, kur vēhdejee usbruzeji (1212. g.), walna avalkhu
 išrakdami, scho aissargu walni ūmaitaja un zaur to ari
 „Sateseli“ išpostīja. Tāhdā wezā peeminas weetā nokluwi-
 scheem, muhsu domas, gan laikam fatram, aislidos us teem
 laikeem, tad še wehl wezais wiršaitis Dobrels bīshwoja un
 walbija par sawu novadu un par ūweem tautas behrneem.
 Ja, ja — „Wiss, wiss suhd, kā uhdens pluhd“, Deeva ūrds
 ta ween nejuhd! Lai tad nu wehl apškatam, tepat „wehja-
 grāwas“ kreisā pušē atrodoscho „Petera-alu“. Schi ala naw
 meklejama pašchā grāwas dibenā, bet peekraštē, starp kokeem. Wina
 ari wairak nekas naw, kā leela klints plašma. Vēž wezu lau-
 ūschu nošahsteem, schi ala ūmu nošaukumu dabujuse no kahdas
 ūeeminas, kas kara laikā, no eenaidneekeem behgdama, te dehslim
 dīsmējuše un tuhlin to pati nokristidama, par Peteri nošaukuše.
 „Wehja-grāwu“ apškatījuschi, steigījmees nu atpakaļ us bašnīzas-
 frogu un tad tahlak us wezās brunineku pils drupam.

No basnizkroga (weesnizas) pa leelzelu (№ 10) ejot, pa
 freiso ir Siguldas basniza, kas gan no ahrpuhes nekahda
 ūewischka krahchnuma nerahda, bet eekschpusē, ihpaschi no
 1895. gada, ta išskatās loti glihta, un tai blakus jaiks,
 stahdits lapu koku meschinsh, un pa labo, papreeksch plawa,
 tad muishchas auglu-koku dahrss. Dahlak pa freiso, prahwa
 diwstahwu muhra ehka, kur tagad muishchas ihpaschneezes
 dehls, kaiss Ropotkins peemahjo. Nu stahvam trihs zelu
 juhtis (Skat. kartē №№ 11, 12 un 13). Pa freiso, lejup
 (№ 11) wed brauzams, brugets zelsch us Gauju un zeltuvi.
 Pa labo, (№ 12) ari brugets zelsch, kas wed starp dahrseeem
 un faimneebas ehkam us wezo brunineeku pili — un tre-
 schais, (№ 13) taisni us tagadejo pils-muishchas ihpaschneeku
 mahju (pili). Ja, schodeen darba deena, tad waranti eet pa
 widus zelu (№ 13) zaur prahwajeem muhra wahrteem, kas
 uszelti tanī paschā weetā, kur wežas brunineeku pils wahrti
 stahwejuſchi. Muhra sehta pa labo un freiso no wahrteem
 ir pa dalai atleekas no wezajeem aiffargu muhreem. No
 wahrteem, pa taisno un plato zelu (kam abās pusēs mahkligi
 apgresti akaziju kozini) us preekschu ūolodami, pa freiso eerau-
 gam koku ehku. Ta ir Siguldas ihpaschneeku agrakajā
 dsihwojama ehka, kuras telpās 1862. gadā muhsu ta laika
 Semes Tehws, Kungs un Keisars lihds ar sawu augsto lau-
 lato draudseni Keisareeni, kahdas stundas uſturejās. Dahlak
 ajs apala, sala laukuma, ir tagadejā jaunā pils. Pagreesi-
 ūimees pa labo un tad gar jaunās pils austruma galu eesint
 us wezo brunineeku pili (№ 14). Tepat mehs nonahkam, ja
 ejam no zela juhtim pa labo, (№ 12). Tepat us ſcho weetu
 mehs nonahkam, ja ejam pa leelzelu (№ 11) lejup un tad
 nogreeschamees pa kahjzelini (№ 15). Te nu no tagadejas
 jaunās pils, pahr agrako pils aiffargu grahwī, kas tagad
 zela weetā usdambets, nonahkam pee wežas brunineeku otras

preekschpils mahrteem, kas tagad puščkoti ar graſu Borč ſihmoli (Wapen). Zaur mairak kā 10 pehdu augstu wahrtu ee-eju zaur gahjuſchi, greeſiſimees pa kreſo, kur atrodas koka pahwiljons (№ 16). No ſchihs weetas ir wiſai jauks ſkats uſ leju, uſ Gauju un otrā pus Gaujas atrodoſchu tagadejo Krimuldas pili un uſ wezajeem Krimuldas pils muhru drupeem.

Brihtinu, ar ſcho jauko ſkatu ſawas ozis iſgahrdinajuschi, eejim uſ ſchihs preekschpils reetuma ſtuhri. Tur atrodas, kahdas deesgan prahwas muhra ehkas atleekas, bet kahdam noluhkam ſchi ehka ſawā laika falpojuſe, nam mums ſinams. Tahlak, pa labo uſ ſeemela ſtuhri ſolojot, mums atkal atklahjas loti jauks ſkats uſ Turaidu. Tad tahlak, paſčā austruma ſtuhri, mehs nonahkam pee paſchas iſtās, wezās, Sigewolden (Siguldas) pils mahrteem. Te eegahjuſchi, redsam garus gangus, augtas sahles, zeetumus un pagrabus, kas tagad, ne wairs zilwekeem, bet gan kowahrneem un pužzem noder par mahjokli. No wezās pils iſnahkdami, lai apſkatam to kožinu, kas tepat wezās pils preekschā ſalo un aug. Tam apkahrt dſelss ſehtina ar tahpeliti, kas mums ſtahſta, ka ſcho kožinu, pats ar ſawu roku ir ſtahdijis, muhſu nelaika trona-mantineeks Nikolajs Alekſandrowitsch, 1860. gadā. Pa vidus zelinu eedami nonahkam atkal reetuma ſtuhri un tad — waj nu taiſni pa pakahpeeneem lejup, waj ari pa labo un tad atkal pa kreſo eedami, uſkahpsim „Keiſara“ kalnīnā. Šo noſaukumu ſchis kalnīaſch dabujis 1862. gadā, kad ta laika Semes Tehros, Keiſars Alekſanders II. lihds ar Keiſareeni, te latrs, pats ar ſawu roku, eestahdijuschi weenu kožinu (klawu) kā to jau tahs, pee dſelss ſehtinas, peestipri- natās tahpelites norahda.

Te pat atrodas ari wehl kahds trefchais kožinſch, Edeltanne (Wahzſemes preede), fo 1894. gadā Leelknass

Vladimirs Aleksandrowitsch te eestahdijis. Schee kozini, viši trihs atrodas weenkop, šchi kalnina seemela galā. No ūchihs weetas ir višai jaufs skats uz Gutmana alu, Turaidas un Krimuldas mezās pils muhreem.

Peeksh kahdeem gadeem, ūchinī kalnina slahweja augsts ūka-, wehlak akmena-krusts, bet tagad te tik ta weeta wehl redsama. Schis krusts ūche stahwejis Siguldas pilsmuišhas ihpachneelu gimenes kahdam atgadijumam par peemiu.

Tagad nu eesim pa zelinu (Slat. kartē № 18 un 19) uz leju, uz brauzamo zelu, kas ned no Siguldas uz Gauju un zeltamu jeb rāhni. Pa labo, rahmneeka mahju attahdami, nonahkam pee Gaujas. Gaujai pahri tikuschi un mašu gabalinu zaur alkhnaju gahjuſchi, pee Wilmeses upites tiltina nu stahvam atkal zela juhtis. Pa labo eet uz Gutmana-alu un Turaidu, par kreiso, gar Osolini, augščup uz Krimuldu. Schoreis eesim papreeksch uz Gutmana-alu un Turaidu.

3. Turaida.

No Wilmeses upites tiltina, pa leelzelu (№ 20) kahdu gabalinu zaur alkhnaju un tad pahr klaju norinu gahjuſchi, eeraugam pa kreiso, tahli pasihstamo Gutmana-alu, kas jau no vezeem Lihbu laikeem, zaur ūavu ūaidro, alas dibenā išverdoſcho awotianu tikuse par ūwehtu tureta. Eesim tagad pa kahjzelinu (№ 21) turp. Gutmana-ala atrodas klints ūeenā. Te eegraweti un ūafami, dauds ūimenu un dafschadu eestahſchu wahrdi, kas ūho alu apskatijuschi. Janoschehlo, ka daschi apmekletaji, wehledamees ūavu wahrdu, wineem patih-kamā ūeetā eegrawet, isnihzina daschus, loti mezus rakstus. Tepat Gutmana-alai lihdsās, pa kreiso, kahdus pakahpeenus augstač, atrodas wehl otra, dauds mašaka ala, ko par „Wiktora-alu“ nosauz. Šchi pehdejā, ka rahdas, ir no ūilweku rokam

darinata. Schi „Wiktora-alā”, pehz wezeem raksteem, zehluſees XVII. gadu ſintena, pirmā zertorkſni. Par winu teek tā ſtahtſtits:

Kad 1601. gadā, Sweedri, pehz aſhainas faijas bija Turaidu eenehmuſchi, tad leelās faijas-deenas wakārā, Turaidas pils pahrwaldneeks, Greifs, faijas lauku pahrstaigajot, ſtarp kritischeem kareiweem, atradis dſihwu kahdu maſu meitiāu, ko lizis Lehdurgas baſnīzā nokriſtit Maijas wahrdā. Scho, tā brihnifchki atraſto behrnu, Greifs audſinajis kā fawa paſcha behrnu. Kā peeauguſchu, dailu jaunamu, to eemihlejis Siguldas dahrſneeks Wiktors Heils, pehz dſimuma ahrſemneeks, Schleſeetis. Winu kahſas bija nolikta uſ Mikeleem 1620. gadā. Scho jauno lauſchu jaukās zeribas tika iſpoſititas jau augusta mehnēſi zaur breesmigu noſikumu. Lihgawaina un lihgawinas ſatikſchanās weeta bija wakaros Gutmana-alā. Sawai ſirſnigi eemihlotai Maijai par preku Wiktors iſtaijija, Gutmana alai lihdsās, otru maſaku alu, ko wehl tagad par Wiktora-alu noſauž. 6. augusta deenas rihtā Maija dabuja zaur kahdu, winai nepaſiħſtamu zilweku iſ Siguldas kahdu ſinu, lai mina ſchodeen jau puſdeenas laikā eerodotees alā. Maija, uſaizinajumam paſlauſidama, aifgahja uſ alu, lihds panemdama Greifa 8 gadigo meitiu Lentu. Peenahza wakars, bet ne Maija, ne ari Lenta wehl nebija mahjās. Saulei noreetot, Heils no Siguldas nahkdams, atrada fawu karſti mihlotu lihgawinai, Maiju, Gutmana-alā nonahwetu. Dahrſneeks Heils to tuhlin paſinoja Turaidā. Wairak wihi turp nogahjuſchi atrada Maiju, nonahwetu, alā gutam. Wareja redſet, ka mina ar ſlepkaſu bija loti zihniſeſes. Ap kafku tai wehl atradās dahrſneeka, lihgawaina dahninatais ſihda lakatinsch, ko ſlepkaſu, ar fawu nahwes erozi, bija turpat uſ jaunavas kalla pahrzirtis un ar ſcho paſchu zirteenu winai dſihwibu pañehmis. Ismekleſchana

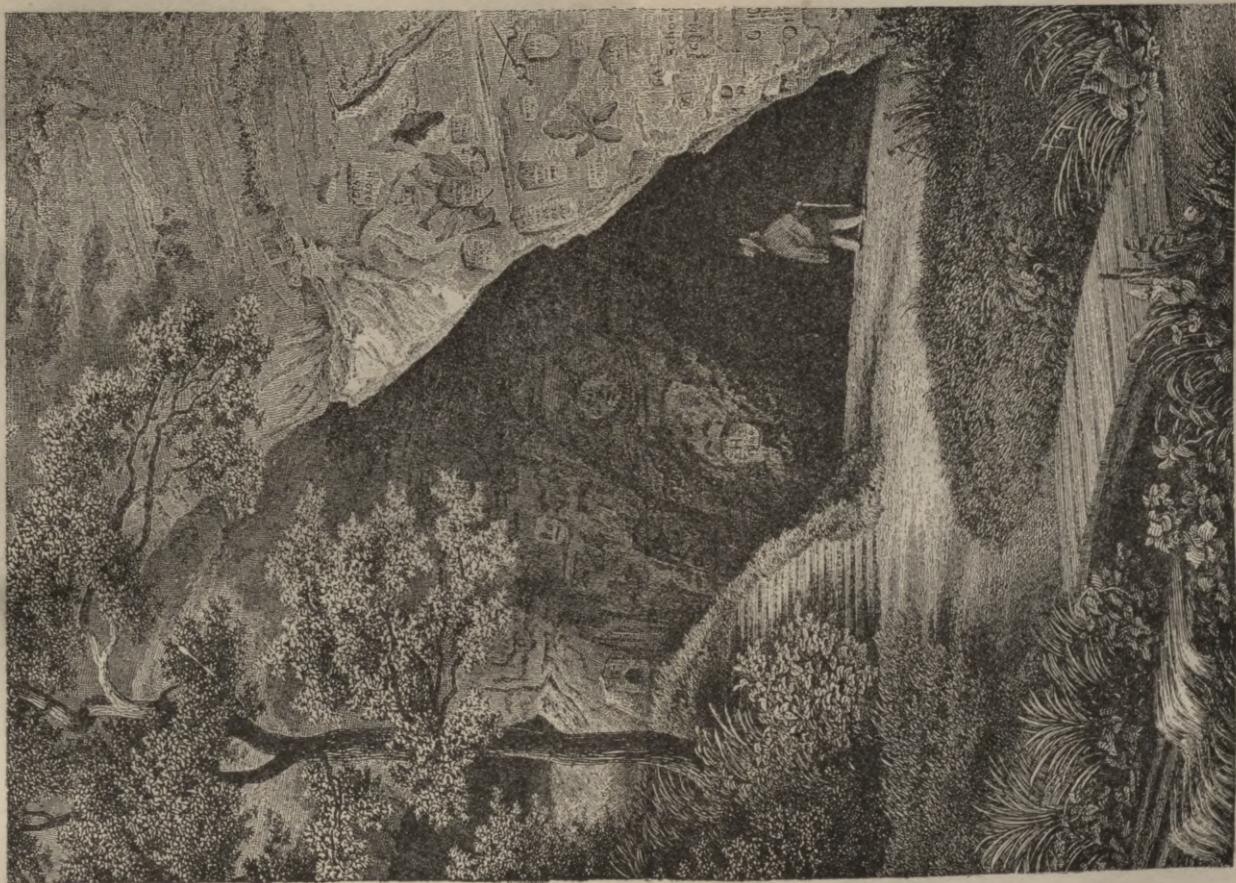
eesahkas un Heils tika apwainots par Slepławu. Nolikta
 deena jau drīhs bija ullaht, kur dahrneeku grībeja stept us
 moku sola, lai zaur meesas možišchanu no wina isdabutu
 noseeguma atſihšchanos. Bet deenu eepreelsch Turaidas
 pahrwaldneeks Semes-teesai ſinoja, ka pee wina uſturotees
 diwi isbehguschi Polu ſaldati, wahrdā Adams Jakobowsky
 un Peters Skudrizs. Pehdejais no ſcheent wehlotees, teesai
 ko pasinot, Maijas ſlepławibas leetā. Skudrizs teesai iſteiza,
 ka wiſch no beedra Jakobowska uſpirkts, Maijai nepateesi
 ſinojis, ka Heils wehlotees jaw pusdeenā ar winu ſatiktees
 Gutmana-alā. Jakobowskys bijis eemihlejis Maiju, bet
 redſedams, ka ta wina nemihlo, tas ſawā negehligā prahā
 apnehmees, ſcho ſchķilsto jaunawu ar waru iſleetot ſawām
 ſaunām kahribam. Maija redſedama, ka meesas ſpehkeem
 newares ſawām ſaunām uſbruejami pretim attureees,
 eedomajās zaur kahdu wiltus lihdselli glahbt ſawu newainibu.
 Wina Jakobowskim ſtahtstija, ka tam latīnam, ko Heils
 wiſai dahwinajis, un kas tai tagad ap kafku ſtahtweja, eſot
 taħds brihnuma ſpehks, ka pat ar aſato ſobeni to newarot
 pahrzirst, ko warot tuhlin tepat us winas kafka iſmehginat.
 Jakobowskys paklaufija jaunawas wahrdeem. Wiſch ziria
 wiſa ſpehla ar ſawu ſobeni un Maija, azis us debesim pa-
 zeldama, pee ſemes nokrisdanta, iflaida ſawu garu. Slepława
 to redſedams, nu wehl tik atgidas ko bija padarijis. Nu
 wiſch tik wehl atjehdsas, ka jaunawa ſawu newainibu bija
 aissstahwejuſe ar ſawu dſihwibu. Scho notikumu ari aplee-
 zinaja maſa, us ſerimuldu aisbehgusē Lenta. Slepława wiſu
 ſcho ſchaūmigo ſlepławibas darbu Skudrižam iſteizis, mesħa
 pakahras pee kahda koka, kur pehz kahdām deenam Skudrizs
 winu arada. Wiktors Heils nu tika no apwainoſchanas un
 možiſchanas atſwabinats, bet nespēhdams firſnigi eemihlotas
 Maijas bresmigo likteni aismirst, tanī paſħa rudenī atſtahja

Widsemi un aisgahja atpakał us ſamu dſimteni Schlesiju. Nonahmeto Turaidas jaunawu paglabaja pee Turaidas baſnizas.

Gutmanas un tāpat Wiktoras alu apskatijuschi, zeloſim tahlak us poſchu Turaidu. Turp mehs waram noſkuht atkał pa diwi zeleem. Pa kahjzelinu (№ 23) augſchup pahr Kahrlaknu, waj ari pa brauzamo zelu (№ 24) gar Slakteri.

Gefim ſchoreif pa brauzamo zelu. Papreekſch pa kahjzelinu (№ 22) eedami uſnahkam us leelzela (№ 20) kur netahki, pa kreifo, atrodas meschaſarga mahjina (Slakteris). Schi mahjina ſamu wahrdū dabujuſe no taħs leelās kaujas, kas 1211. gadā ſche notikuſe. (Skat. „Turaida, ſenak un tagad“). No ſchejeenes nu mumis zelſch greeſhas pa kreifo, augſchup us Turaidu. Zaur dſilu gramu us augſchu ſolojoſt, pa kreifo paleek „Kahrla-kalni“, pa labo Turaidas pils. Kalnā uſkahpuschi, greeſiunees pa labo (№ 25). Wispapreekſch pa kreifo ir afmena ehka, zetmalā, labibas ſchahmetawa, tad atkał, pa kreifo, Turaidas koka baſnizina, kas ari zaur to war lepotees, ka 1862. gadā, 12. julija, Keiſars Alekſanders II. lihds ar Keiſareeni minu apmekleja. Tad tahlaku, pa labo, ir eegarens laukums, wiſapkahrt apauđſis wezām, kuplām leepam, tad noſaukts „leepu-dahrſs“ (№ 26). Wezi laudis ſtahsta, ka ſche eſot Kaupa „Leelās-pils“ Lihbi, ſameem paganu deeweem upurejuſchi un ſche ari kriſtito preesteria Dihtrika, (Teodorika) dſihwiba tikuſe glahbta, zaur to, ka mina ſirgs ar labo kahju papreekſch pahr ſobeni pahrkahpis. Tepat otrpus leelzela pa kreifo, ir dahrſneeka mahja un pilsmuiſhas kotti jaukais koku un ſaknu-dahrſs. Tad tahlak, pa kreifo, ſtahw wezais, tagad 90 pehdu, agrak 100 pehdu augſtais keegelu tornis, kas jau no 1214. gada te uſzelts. (Skat. Turaida ſenak un tagad). Tad naħk pa labo, wezoz muhros, tagad eeweetotas muisħas ſaimneezibas ehkas, pa labo, muisħas

The name

ihpaschneeku dsihwoklis (koka ehka) un ajs masa laukumina, paschā
grawas malā, mass roschu dahrſinsch, no kura wareni jaufs un
plaschs ſkats, lejā uſ Gauju, pahri Gaujai uſ Siguldu, pa kreijo,
lejup uſ Lorupi (Reijara-krehſlu) un Krimuldas wezo pili
kā ari augſchup Gaujai uſ Nurmīcheem. Scho wezo Tred-
landu (Turaidu) apſkatijuſchi greeſiūmees atpačak un eejim,
pa leelzelu (№ 24) zaur pilsmuiſchu uſ Turaidas weefnizu,
(baſnizkrogu). Schi weeta gan ir jau tā kā druzzin no teem
jaufajeem dabas=ſkateem iſſlehgt, ahruſe, bei tomehr jaufa
weetina, preefch peekuſuſcheem „Widſemes Sweizijas“ ap-
mekletajeem, fur ſem ahbelu waj pluhmu kokeem waram
noſehſtees un eebaudit, ko weefmihligais weefnizas fainmeeks
mums paſneeds. Weefnizas telpas glihtas un ehrtas. Otrā
ſtahwā weefnizai weranda wiſapkahrt, fur atpuhſdamees
wehl waram noſkatees uſ wezo, wiðus-laiku Fredlandu
(Turaidu) un pahrdomat, kas paſaulē notizis un noteek.

Ja nu mehs wehlamees ari Krimuldu apſkattit tad
japasteidsas. Eejim nu atpačak lihds zela ſtuhrim (№ 27)
un tad pa kreijo, pa kahju-zelinu, (№ 28) uſ Kahrla- jeb
Rata-kalnu, (wezās Kaupa „Leelās pils“ grunts meetu).
Kā redsam, tad ari ſchai ſentſchu pilij ir bijuſchi no lihds-
numa puſes uſmesti augſti aiffargu-walki, kas tagad, pehz
tikdauds gadu-ſimteneem, iſnihkuſchi un iſnihžinati. No ſchihs
weetas eejim lejup pa kahju-zelinu, (№ 23), tad lejā nonahkam
atkal pee jau paſihſtamās Gutmana-alas. Te brihtinu uſ ſoli-
neem atſehſdamees, un wehlreis ſcho dabas darinato alu apſkati-
dami, doſimees augſchup, pa kahju-zelinu (№ 29). Zaur
fupleem kruhmeem un lapu-kokeem ſihtſchu-lotſchu eedami,
beidsot nonahkam lejup pee Wikmestes upites tiltina' (laipas)
un te nu ari beidsas Turaidas robescha.

4. Krimuldā.

No Vitmeistes grāwas waram nofkuht, pa wairak fahju zelineem Krimuldā. Kahju zelināsh (№ 30) wed taisni augšchup us wezo Krimuldas pili. Bet te mums jahapī 380 pakahpeeni stahvā kalmā. Tadehk wezakajem un iahdeem, kam smagaka ta „mēsas buhda“, pagruhti deesgan buhs sche augšchup usrahptees. Otrs fahju zelināsh, pa labo, (№ 31) wed pa grāvu us augšchu us wezo pili un weesnizu. Treschais fahju zelināsh, pagreeschas atkal pa labo, no ūchi zelina nost, (№ 32) un aiswed muhs us wezo pilskalnu (Sumorom-kalnu). (Skat. Turaida senāk un tagad) un tad grāvai pa otru puji nahkam pee weesnizas un ari pee wezās pils.

Lai nu ējam nahkuſhi no Vitmeistes-grāwas pa weenu otru waj trescho fahju zelinau, us augšchu, galu galā mums wiſeem jaeerodas wezās Krimuldas pils austruma puſē (№ 33). No ūcheenees ir loti jaufs ūkats us Gauju, us Siguldu un ari pa dalaī us wezo Turaidu. No Krimuldas wezās pils muhru drupeem, kā jau agrak ūche peeminets, maiſ wairs kas redsams. Greesīsimees atpakaļ us Krimuldas weesnizu (trakteeri) kas teescham atrodas, tā ūzit, paſchu ūcheenees dabas laukumu widū.

Ari te weesnizas ūaimineeks muhs pazeenis, ja tik wehlamees, ar labeem uſkoſchameem un atspirdzinajoscheem dſehreeneem. No weesnizas austruma deenvidus puſē redſama, ais ūali noauguſcha un daschadeem ūokeem apstahdita laukuma, tagadejo pilsmuiſchas ihpachneeku ūku Liewenu pils. No weesnizas, taisni lejup wed brauzams zelſch, (№ 36) us Gauju un zelteeni, us Siguldu. Ūeſim brauzamam zelam pahri un tad pa freijo (№ 37), apstahſimees pee ūoka pawiljona, no kura atkal jaufs, jaufs ūkats us Siguldas wezo pili un „Kēisara-Kalnu.“ Šinī werandā reiſ ūtahweja

muhsu nelaika Semes-tehws Aleksanders II. lihds ar sawu
 Augsto laulato draudseni un ūrunajās zaur tulkū, ar kahdu
 muhsu tautas firmgalwi, waizadams winam, kā klahjotees
 un t. t. Tepat ari toreis Semes-mahti, leisareeni, schejeenes
 fainneezes un jaunāwas, apdahwinaja ar dascheem zimdu
 un ūku pahreem, ko bija paschas sawām rokam darinaju-
 schas. No wezās pils us šcho paviljonu ned diwi tilti,
 pa gaišu, pahr Krimuldas-Siguldas leelzelu. Pirmais no
 weesnizas puses ir „augstais tilts“, pehdu 50 augstumā,
 pahr brauzanto zelu, otrs druszin lejup, „melnais tilts“,
 kahdas 12 pehdas augstumā. Schee tilti ūveeno tos kahju
 zelinus, kas wezās pils puse, ar teem, kas atrodas otrpus
 brauzama zela us deenwideem. Ģešim nu pa wairak kahpsch-
 leem lejup un tad pa kahju-zelinu (№ 38) arween tahlak,
 lihds nonahksim atkal pee kahda paviljona (№ 39). Te at-
 rodamees gan weentulā kluša, bet loti jauka weetinā. Seedo-
 ni te wairak lagstigalas poga un dseed, it kā grībedamas ū-
 vā mahtsā, weena pahrspeht otra. Te kahdas 15 pehdu
 augstumā, atrodas māss eserinsch, te lejā, pee paschas
 werandas atrodas uhdens schlūhtie, (fontaine). No ūchihs
 weetas tahlak, gan mās zelineku, wehl tahlak šcho jauko
 eeleju apskata, bet eewehlams gan buhtu, kā katrs schejeenes
 apzeemotajs wehl eetu wersti $1\frac{1}{2}$ tahlak lihds welna alai pa
 kahjzelinu № 40. Welna ala pati par ūwi mās eewehroja-
 ma. Wina atrodas pascha Gaujas krasta māla, pehdu 20
 wirs uhdēna. Bet gahjeens no schejeenes lihds welna-alai
 ir ūzai jauks un eewehrojams. Te redsami ūmiti un wai-
 rak pehdu augstas klintis — no kureem daschi bluki pawa-
 haros no ūvām ūeenam nowehluschees — tad atkal wairak
 alas un plāisas, no kūdam uhdens strautini, tezedami, ūchurk-
 stedami it kā stahstit stahsta zelotajam, apmielletajam par pa-
 gahjibū un pagahjuſcheem ūedu laikeem. Nu greeſiſmees

atkal atvakal us Krimuldu un tad eesim, waj nu tuhlin pa brauzamo zelu us Siguldu — waj wehl, ja laika atleek, apskatīsim zitas atstataku stahwofhas weetas. No Krimuldas weesnizas lihds Krimuldas basnizai ir apmehram $3\frac{3}{4}$ werstis. Wehrti jau nu gan buhtu, wezo gandrihs 700 gadu wezo Deewa namu apskatit. Tepat pahri simti solos atrodoſcha Krimuldas mahzitaja muischa atrodas loti jaukā weetā, pehz agrakām domam, tanī weetā, kur weža Raupa pils „Kubesele“ atradusēs. Remtina (upes) grava loti jauka lihds paſchāi Gaujai. Tad wehl newaru atstaht nepeeminejis, pee Krimuldas draudses-ſkolas atrodoſchos „Lihbu kāpus“ (kapschtu). Sche ir weenkopus mairak simts kāpu kōpinas. Schee kāpi nav vis tagadejeem lihdsigi. Preefsch 1000 gadeem wezee, ſcheenees ſentſchi, nav vis ſamus mironus glabajuschi iſiſraktos kāpos, bet tapat us lihdsenā ſemes, galwu pret ſee-meelēm, un tad uſmetuſchi leelu kaudſi ſemes lihkim virſū. Zaur to winni iſrakſchana wezulaiku pehtnekeem dauds weeglaka, neka kād ſhee lihki buhtu dſilōs kāpōs apglabati. Schos kāpus uſrokot, gandrihs pee katra lihka atrod, labā puſē — ap plezeem, mahlu podinu, kreisā puſē, dſelis pihkus, ſchūltawas un framu. Pee daſcheem ari dſintara krelles un daſchadas zitas, to laiku rotas leetas. Tahdi weži „Lihbu kāpi“, ſche Krimulda atrodamī daſchās weetās, bet nekur tik leela ſkaitā, kā pee Krimuldas draudses-ſkolas, Gaujas malā.

Nu eesim no Krimuldas weesnizas, pa brauzamo zelu us leju, kas preefsch gadu 35 bija brauzejeem baiſigs un tadeht gruhti ar wesumu falna, kā ari lejā noſkuht. Bei 1862. gadā, kād Kreerijas Semes-Dehws ſche taiſijas atbraukt, tad ſcho zelu iſtaſiija tahdu, kā winsch tagad, kur lihſchu-loiſchu, gar falna malu, nobrauzam lejā. Us leju, kahjam ejot, waram ari tuhlin pee „melnā tilta“ (gaisa tilta) nogreestees pa labo, pa kahju zelinu (№ 41). Netahk no

Osolineem mehs jau atkal hastopam tos sawus beedrus, kas pa brauzamo us leju zeloja. Pee Wikmestes tiltina, kur turp eedami, gahjam us Turaidu, tagad nu atkal pa labo eedami, nonahkam zaur alksnaju drihs ween pee zeltawas jeb rahma.

5. Wehl reis Siguldā.

Pa brauzamo zelu no zeltawas lihds norinai (№ 42) atnahkujschi, eesim tagad pa labo, pa kahju zelinu (№ 43) us dselsszela stanziju. Pa scho zelinu eedami, mehs dabujam wehl daschus jaufus skatus redset, no tam weetam, kuras wiapus Gaujas apzelojam un apskatijam. Te redsam wezo farkano Turaidas torni, Kahrka kalmu, Gutmana alas klinti; te redsam Krimuldas wezds pils muhru drupus, jauno pili, ar sawu strupo torniti, te redsam, starp koplajeem lapu-kokeem, masu esarini, sem Krimuldas jaunus pils paviljoni, kur wiina pusē buhdami, brihtinu atpuhtamees, te redsam zelinu, kas muhs wadija, pa dauds pakahpeeneem, us leju — us welna alu. Skaita, jauka aina — kas wehl atklahjas muhsu azim.

Wehl kahda weetā us sola no sehduschees, lai paklausamees, kā šejeenes jauneeschhi paschi sawu apwidu apseed un slawē, jo nu pat peevakare, wiapus Gaujas lihtschōs atskan balsis:

Schweiz=kalnōs staigajot,
Sirds preeku juht;
Te dabas=jaukumi
Ir misur redsami,
Te kalnōs eelejās
Dseed lagstigalinas.

Pils-dahrsā Sigulđā
 Dauds pukes ūeed,
 Koki ar' atrodas,
 Kam augstas peeminas,
 Un wežā Sat'zele
 Wehl ari redsama.

Schweiz-kalnōs Turaidā
 Ar' jaukumu dauds;
 Kupls meschs klintis ūeds;
 Dauds dīslas grāwas ūeds;
 Un Kaupja pils weeta
 Stahw Karl' kalnā,
 Gutmana alā ar'
 Patīkfami.
 Tur dīestrā paehnā,
 Pee skaidra awota
 Dauds wahrduš lasit war,
 Kas te ūen eegreestī.
 Pils-kalnōs Krimuldā
 Dauds redset war,
 Gauja tek palejā,
 Bahri stahw Sigulđa,
 Awoti burbulō.
 Zelneku ūweizina.

Nu tad ūeiki Gaujas kalni, lihīshī un grāwas, ūeiki
 — dīseadataji — un dīseadatajas, ūeikas jautrās lagstigali-
 nas — ūeiki wiſi — mums jaſteidsas, jo dīselsszela stan-
 zija jau pawehsti zaur ūwanu, ka wilzeens tuwojas, kas
 ari muhs ar ūutas ūumelnu mahjās pahrnedis. Tagad
 kahpīm tik augſchup un tad gar apteeku un bodi — no-
 nahkīm atkal Sigulđas dīselsszela stanzija.

Satura rahditajs.

Vidsemes-Schweizija.

	Lop. p
1. Sigulda, senak un tagad	4
2. Turaida, senak un tagad	7
3. Krimulda, senak un tagad	11

Wadous pa „Vidsemes-Schweiziju“.

1. No Rīgas uz Siguldu	15
2. Sigulda	17
3. Turaida	21
4. Krimulda	26
5. Wehl reis Sigulda	29
6. Karte.	

ejatigant drudz

ajjizurhē-awmōlēng

ānād uñ lāndz adūnā
ānād uñ lāndz adūnā
ānād uñ lāndz adūnā

ajjizurhē-awmōlēng, uñ awmōlē

adūnā, uñ awmōlē
adūnā, uñ awmōlē
adūnā, uñ awmōlē
adūnā, uñ awmōlē
adūnā, uñ awmōlē

adūnā

P. Behrsia grahamii pahrotana,

Rīgā, Suworowa eelā Nr. 22, Tukumā, Leelā eelā Nr. 7.

Manā apgahdibā isnahkuſħas waj komisjā nodotas grahmatas:	
Ahbeze, (masa) ar drukateem un ralstiteem burteem. No P. Behrsina	10 lap.
Ahbeze, (leela) jeb pirmà lafišhanas mahžiba. No P. Behrsina. 64 lapas puſes	20
Abraams Lintolns. Wehrgu atħwabinatajs. Ar waħraf- laħsiġu Lintolna bildi	20
Aisgħieji. Behdu luga 3 zehleenos. Pehz R. Guifkova. Latwiſti m' Dubura	25
Apwaktetais ħnots. Jidu luga weenā zehleenā. Latwiſti no J. Steglama	20
Albuma feedi	15
Austrums, wiſi gada gahjumi, titħahl ta' leħejums finebs	100
Austruma burtnizas pa' weentai, titħahl ta' leħejums finebs	12
Austruma turpinajums par semkopibu	80
Alga pehz nopolna, Kalnina luga	40
Betina un Toms. Stahfis no G. Nierika ar bilħu waħtu. Tulfojis P. Pahwils	25
Bites un winu d'sħħwe. Sarakħijs A. Butlerows. Tul- lojis J. Olte	80
Brasilija. Etno-geografijska sīra par Brasiliju. Sarakħijs P. Sahlits	40
Baħħejete, Auerbacha stahfis	80
Benjamina Franklini padom, tagħad	5
Bisħkopyiba. No Klehtneelu Indu. Ar 26 bilda, bro- ħsħeta	40

Dihwaina uelaime.	Zolu luga weenā zehleenā.	Latv.	
no J. S.	.	.	20 tap
Dzejoli.	Sazerejis Aug. Kaschols	.	20 "
Dsimuma deenas dahwana.	Zolu luga 1 zehleenā.	Lat-	
wisti no J. Steglawa	.	.	20 "
Dimantu semē.	Stahsts ar bildem pušklotis, broschets.	.	20 "
Daschi jautajumi par latweeshu walodu.	Mühlenbacha	.	15 "
Dseesmas skolam,	trihsbalsigas.	No Zimmermana, tagad	30 "
Ewangeliuma drāndes meldini.	Apgahdajis jaunai	.	
Widsemes dseesmu grahmatai P. Pelefs.	.	.	25 "
Chrglis un Schperbers.	Statu luga 5 zehleenos.	Sa-	
zerejis Duburs. (Goda algū apbalvota)	.	.	40 "
Esmu zilweks.	Eberja romans	.	80 "
Gouvernante.	Franja Höfmannana stahsts	.	20 "
Jauna dseesmu rota.	Tschetrbalsigas dseesmas vihru torim	.	
no A. Ores	.	.	30 "
Jerusaleme.	Sitas no ta laika, kad Kristus Jerusalemi	.	
dīshwoja un mahāja.	No profesora Ingrahama. Ze-	.	
turiā druka	.	.	115 "
Jautrais paregons.	.	.	10 "
Ihh pēhā kahsam.	Zolu luga weenā zehleenā.	Latv. no	
J. Steglawa	.	.	20 "
Keijsara Majestatu un Wina dīmutes brihnitska	.	.	
isglahbīchana pēe Vorkeem 17. oktobri 1888. g.	.	.	10 "
Kornewilas swani.	Romantiški-komiška operete 4 zehleenos.	.	
Latv. no Essenbergu Jahaa	.	.	20 "
Kreevijas kugneezibas likumi.	A. Bandrepisa tulkoti	.	40 "
Kurbads, senlativju waronis, Verha Pušklaishcha	.	.	30 "
Kabatas kalendars daschados iehjumos par 10, 12, 15,	.	.	
20, 25, 30, 40 tap.	.	.	
Kas tee tahdi, kas dseedaja.	A. Allunana luga	.	40 "
Kundse par semneezi.	Stahsts, tagad	.	10 "
Latvju dainas, Wissendorfa	.	.	40 "
Latweeshu teikas is Maleenās.	Sakrahjis un farastis-	.	
jis J. Krehslinsch. 1. burtmiza	.	.	15 "
Latweeshu teikas is Maleenās.	J. Krehslina, 2. burt-	.	
niza. (Ar ilustrāzijam)	.	.	20 "
Latweeshu teikas is Maleenās.	J. Krehslina, 3. burt-	.	
niza. Lahtschudehls (ar ilustrāzijam)	.	.	20 "

Laimē un mihlestība, ieb trihs klenerti.	(Luga)
Buriņu pasala 3 zehleenos Johana Nestronja Tuklo-	40 sap.
jis Duburs	
Lihgas skanas. Friedenbergga - Meerina	20
Laimes behrns. Stahits	15
Laūschanas grahamata skolas behrneem no P. Behr-	50 "
fina (ajotā drusa) I. dala	
Laūschanas grahamata skolas behrneem no P. Behr-	40 "
fina 2. dala	
Lihki pavadons, ieb pehdejas ardeewas no J. Wih-	60
stuz. P. Behrsina apgahdeenā	
Laimē pehz nelaimes. Lappas Mahrtina stahits	15 "
Leelvils pagasta wezakee. Statu luga 5 zehleenos.	
Adolfs Allunans. (Otrā drusa)	40
Mahjas atslehma. Jotu luga 2 zehleenos no C. Hirla.	20
Tulkojis Lahschu Sanders	
Matera Privat-teešbu Likumi	500 "
Matīsina peedīshwojumi. Stahits	20 "
Mahrtina Lutera masais latkismis ar bībheles per-	
šham un pahareem. Zetos wahtos	10 "
Meitas puhrs. Jogi luga weenā zehleenā. Apseņa tulsota	20
Melderni meita, ieb Seemas svehtku naķi. Drama	
5 zehleenos no Raupacha. Latv. Seemeešu Marijas	30
Masas pašazinas un dažhi atti derigi grandini I. dala	15 "
Masas pašazinas un dažhi atti derigi grandini II. dala	40
Mihlestibas wehstusneeks. Oſirkala	25 "
Mahzibas wehstules par krewwi walodu, pehz Tuļena	
Langenheidta metodes Dravon-Dravonele	300
Medineeki, Kalmīna luga	20
Mescha sagli, Lappas Martina stahits, tagad	25
Mastu balle, Lappas Martina, tagad	10
Ne-aismirstelites. Oſejolu krājhums. Sastahdījis P. Behr-	
fins 1. dala	20
Ne-aismirstelites. II. dala	20
Needrischu Widwuds, Lautenbacha Juhsmīna, tagad	100
Nanda, Purīnu Klaiva luga	40
Ottokars un Alwine, stahits	10
Padomi kā war bagats tilt	15
Pasaule. J. Sandera	20

Vasazinas. Sazerejīš. P. Sartis	12	lsp.
Poētīja. Lirīsti dīejoli no Reemeli Jahnā	20	"
Peewiltas brūhtes nahve. Stahsts	15	"
Pagalms. Laikraksts ar bildēm, tagad	100	"
Valīhgā ihstā laikā, tagad	15	"
Peezas festdeenas if maneem jānnibas gadeem.		
Stahsts if Mu-Jorlas dījhovs. Latv. no Zimmermana	30	"
Rakstu krahjums 2. Jelgavas rāstīn. nodalas	50	"
Nokas grahmata preeksī Widzemes semneeku-leetu komisareem. Tūlstojs adw. Ē. Ore	200	"
Rakstu krahjums, no Sinību Komisijas IV.	150	"
" " " " " V.	90	"
" " " " " IV. un VII. à	100	"
Sahdschu dakteris. Komissa opera 2 zehleenos. No Ad.		
Allunana	15	"
Sapnu grahmata	20	"
Schneidereenes. Dzeesmn luga weenā zehleendā, no Ad.		
Allunana	25	"
Schuhpiba un winas angli. Sostahd. Elije Grünberg	6	"
Sehta, daba, pasaule. Zeturta grahmata	40	"
Seme, kur Jēsus staigaja. A. Frey	150	"
Sehta, daba, pasaule. VIII. dala	25	"
Skaitā Greetīna ieb Muijschnecks un melderis.		
Jotu luga 1 zehleendā no Ad. Allunana	15	"
Словарь Русско - латышский къ первому выпуску „Русская рѣчь“ М. Вольпера	8	"
Словарь, Русско - латышский ко второму выпуску „Русская рѣчь“ М. Вольпера. Сост. А. Лайдинъ	15	"
Sweedris. Purīnn klahwa luga	30	"
Selta reekstini. Trihs schoti jotu mihllu preeksī jaunreem behrneem	15	"
Sinas par latweeschu tizibu	10	"
Sirga un gowā wezuma pasihshana	20	"
Sirsīhu pahebandijumi. Romans no Heimburgas	60	"
Spīhdulu Britta. Stahsts	10	"
Tizana, tautas dzeefmas	10	"
Tautas meitina. Original - stahsts no Lappas Māhrīna		
Otrā drukā. Vilshainu wahfu	30	"

Tehwijai.	Dziesmu luga 1 zehleenā no J. Kneissa.	Latv.	25	
	no Seemzeeshu Marijas	"	"	
Tehwijai,	notis llaveerem		85 "	
Teoretisks praktisks erahdijums latv.	walodas mahzishanā.	Stuju Jahna	35 "	
Tuhkstosch Latweeschu mihklas,	Vielensteina,	līhds ar Wahzu tulkojumi, tagad	60 "	
Uz pauehli jakrahz.	Jotu luga 1 zehleenā.	J. Steglawa	20 "	
Wadons latv.	walodas mahzibā no Skuju Jahna.	No Baltijas školu Kuratorijsas atvehlets leetot laulkolās	20 "	
Wagars.	Skatu luga 3 zehleenos.	Sarafsi.	Straumes Jahnis	40 "
Wezaids Martinisch.	Operette.	Tulk. R. Brihwneeks	20 "	
Wezaids Deews wehl dīshwo,	broshets		20 sap.	
Wilis.	Fr. Hoffmanna stohls ar bildem puščkots,	broshets	20 "	
Zela beedris.	Ewangeliuma spredili no Wihlipo Matheus	Hahna	100 "	
Zeema nahburgi.	Raksturu luga 4 zehleenos.	No Neelu Weesona	30 "	
Zerinn Petera dzejoli			25 "	
Zaur pašcha spehku.	Romans no Wilhelmines fon Hillern.	Tulsojis P. Behrsinch	124 "	

Adress.

J. Kronberga, Diwritenu fabrika Riga, Kungu eelā Nr. 28, ee-eja no Marstall eelas.

P. Kalninsch, pulkstenu taisītajs, Riga, Reweles eelā Nr. 38, un Berga basarā IV. lin. Nr. 130.

Zentral-schirnu un dreimānu veikals, Riga,
Leelā Kaleju eelā Nr. 26. Išlabojumi teek apšinigi išdariti.
Dreiman. meist. **A. Schmerling.**

Sludinajumi.

Rigā, Berga basarā III. linijā Nr. 55.

Waldmann Roberts

pulkstenu, selta un sudraba leetu pahrdotawa
un darbniça.

Sataisu visadas selta un su-
draba leetas. Pulksteni teel
sataisiti uz wairak gadu galvošchanu.

Ar augstzeenishchanu

Waldmann Roberts,

Vislehtakās zena,
Sutes, zepures

un
kaschoki prezēs.

M. Wulffohn un dehls,

Nr. 16, Grehzneku eelā Nr. 16, Rigā.

Lectus

un saules fargi,
zelneku kurwi un
madrazes, zelneku krelli un
wažaras kurpes visleelakā išwehlē.

Loti leelā išwehlē
akmīna kapu
krustus un pee-
mineklīns

par apzinīgi ieglikti visada paranga, nozīmīgākām at-
peodahvā menu tālējū darbēm

M. Schrader's Rigā,
mašajā Pils eelā Nr. 17, pēc Jeklaba bānīcas.
Darbnizas un krahjumi: Brehmeru un Klosteru eelās.

A. M. von Bylinsky

fotografiska darbniza,

Rigā, Dzirnawu eelā № 67, Rigā,

Portreju nonemšana

wiſds leelumiðs, lihds dabifkam leelumam.

Paleesinajumi un kopijas

no wiſadām fotografijam, bildem, planeem, sihme-
jumeem u. t. t.

Grupu bildes

no privat-personam, eestahdem, ūkoleem, heedri-
bam u. t. t. teek ahrfahrteji lehti, ahtri un labi
isgatawotas.

Nonemšana ahrpus darbnizas no laukskateem
willām, dahrseem, fabrikam, lihkeem u. t. t.

Strahdā par 20% lehtaki nekā ziti
Rigas fotografi.

Pat ūlikā laikā teek isgatawotas labas bildes.

Plates teek usglabatas wehlak pastellejumeem resp.
nowilkumeem.

NB. Še pat atrodas usglabashanā wiſas plates no
Vorkamps, Kajano un Golvera laikem, pehž furām peenem
ari pastellejumus.

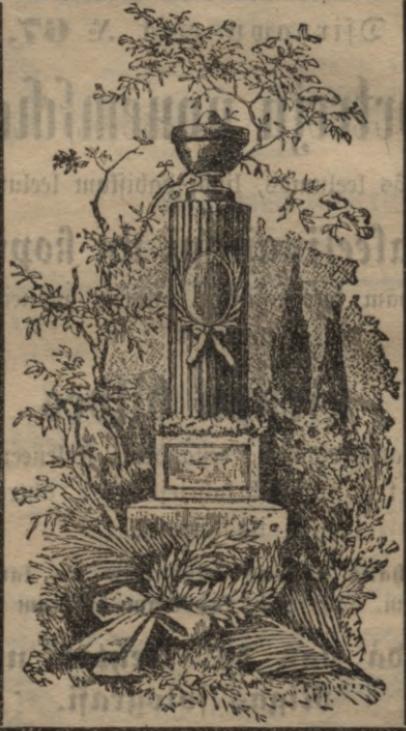
Jelgava

Godalgots par darbu un mudi-
feem laulcīmīneezibas, amatnees-
zibas un rihpneezibas istahdē

1895. g.

J. Lāhzis, Riga,
Tehrbatas eelā Nr. 21.

J. Lāhzis, Riga,
Tehrbatas eelā Nr. 21.

Granita, marmora un tīchuguna
kapu krustu darbuiza.

Daschadu tīchuguna pretšahu pahedotawa. Metala
kroni, kapu venki, kapu kehdes u. t. t.

Zenu rahditajus ar tīchuguna krustu sīhmejuimeem uī
wehleschanos pēcjuhta bes maksas. Adressē **J. Lāhzis, Riga,**
Tehrbatas eelā Nr. 21.

Krimuldas Schweizermaßja.

Gepreti Krimuldas pils drupam, uz stahwas kraujas malas, ar krahschmu ißslatu uz apkahrtseiem kalneem. Galdi ar sehdekleem, preefsch publikas ar lokeem apaugschā peekalnē. Gar mahjas otrs stahwa ahrpuji galerija, no kureenes war pahrskatit leelu dalu no wiſas Widzemēs Schweižijas. **Vagatiga chdeenu un djeħreenu iżweħle.** Iżtabas preefsch zelotajeem, uz weħlesħanos ari uz ilgaku laiku un liħds ar uſturu. **Mehrenas zenas.**

A. Neuthalers, ihpaschnecks.

Zeen, publikai eevehlu sawu filza- un hutu darbnizu.

Sihda-, filza- un wilnas-
hutes pahrdodu no lehgera un pa-
gatarwoju peħġ latra parauga iħsalà
laifà. **Wezas hutes pahrtai fu-**
kreetni un iħsalà laifà.

J. Salmkaje,
Riga, Aleksandra cels Nr. 50.

Jtzu Petera
kungu un dannu garderobju weihals, Riga,
Berga basarà, 4. linijà Nr. 129,
(jaunjetà nand).

Pastellejumus uz weħlesħanos isgatawo 24 stundu laifà.
Turpat peenemu latrā laikà **mahżeklus** un **mahżekles**, va-
matigi eemahxit jem latteem un peenekmigeem nolihgumeem.
Wihsu apstellejumus iſdara par loti **mehrenam** zenam.

Top luhgts eevehrot firmu!

20
Sudraba medaka
Lübekā 1895.
Medaka Maskawā
1882.

Ekspōrt a-
Kabinet a-
Pilsenes-
Bawarijas-
Gald a-
al u s
un
Porters.

Rigā,
Marstall eelā
Nr. 22.

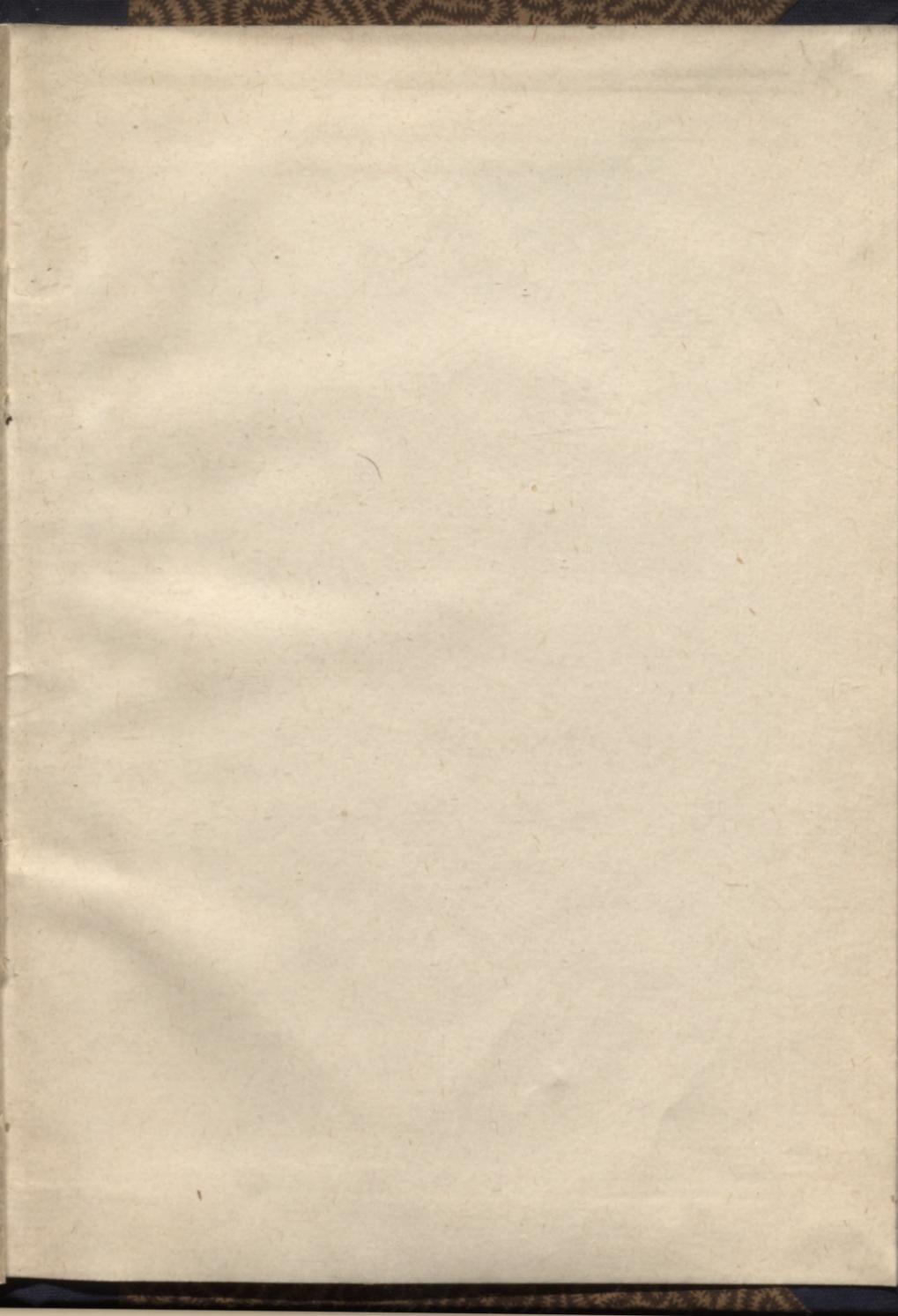
Efala
ekstrakts
pret klepu, aissmaku-
mu, kataru u. t. t.

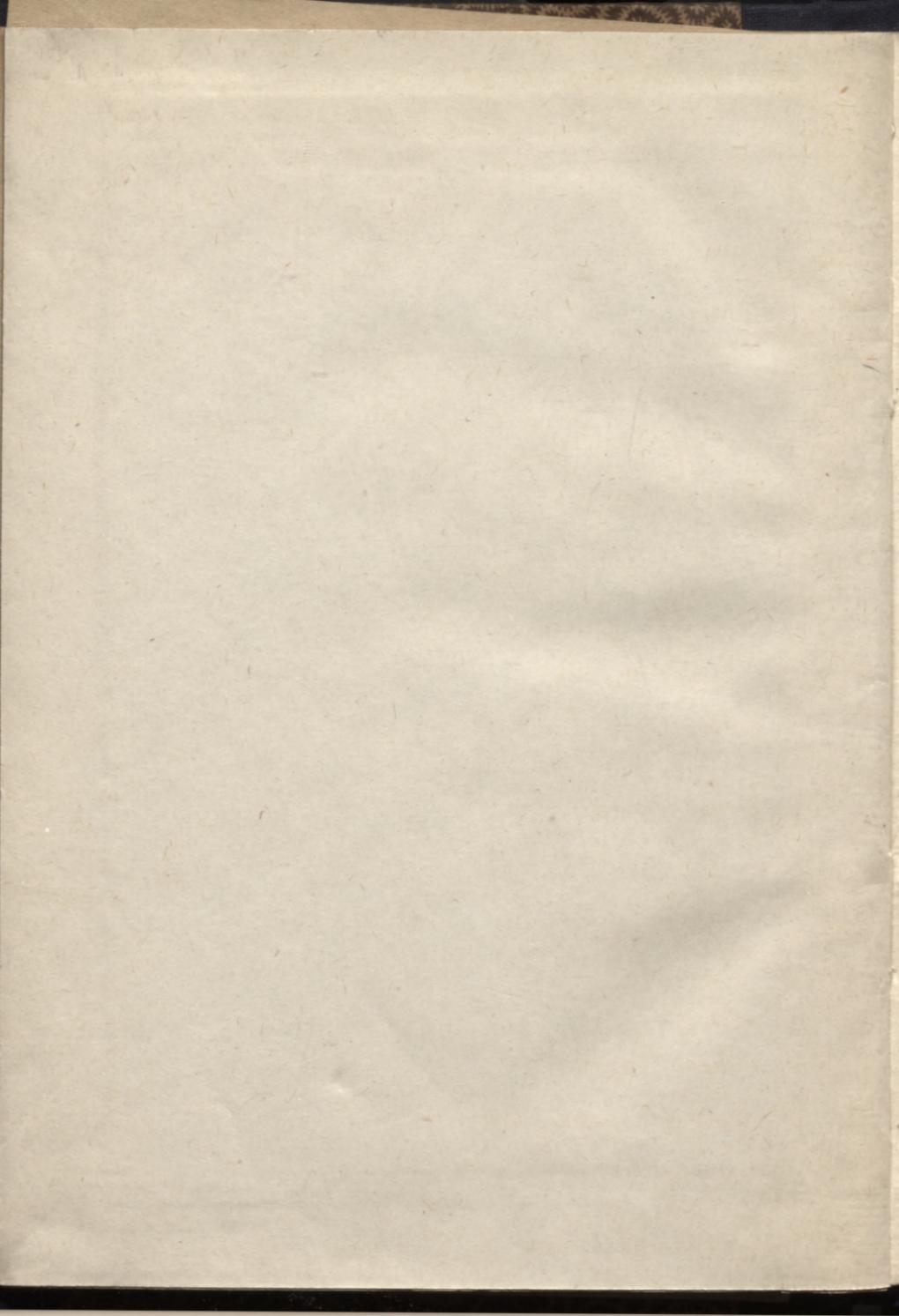
Efala ekstrakts
ar dselī
pret bahlumu un ains-
truhkumu u. t. t.

Efala bonboni
kulitēs un elegantās kastītēs.

Dabujami wisās leelakās apteeku un
kolonial-pretschu pahrdotawās un
apteekās,

Sv. Peterburgā, Maskawā, Warschawā,
Rigā, Widzemē un Kurzemē.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309106128